

ZAMONAVIY DIZAYNERLIK FAOLIYATIDA ETNIK RAMZLAR VA USLUBLARNING INTEGRATSIYASI

Xo'jamurodova Sevinch Abdilmajidovna

Termiz davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy dizaynerlik faoliyatida etnik ramzlar va uslublarning integratsiyasi jarayoni tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida O'zbekistonlik dizaynerlarning ijodida milliy naqsh va motivlarning qanday stilizatsiya qilinayotgani, ularning zamonaviy moda bilan uyg'unlashtirilish usullari chuqur o'rganildi. Tahlillarga ko'ra, etnik naqshlar zamonaviy dizayn kontekstida nafaqat dekorativ element, balki madaniy merosni saqlash va ifodalash vositasi sifatida muhim o'rin egallamoqda.

Tadqiqotda Bibihanum, Ziroat, Lola Fashion kabi mahalliy brendlar faoliyati asosida etnik motivlarning zamonaviy talqini tahlil qilindi. Shuningdek, Turkiya, Hindiston, Marokash kabi davlatlarning tajribasi orqali xalqaro miqyosda etniklikning modaga integratsiyalashuvi tahliliy solishtirildi. CAD texnologiyalari, raqamli bosma va 3D modellash tirish vositalari orqali naqsh va ramzlarning libos dizayniga tatbiq etilishi zamonaviy dizaynerlik faoliyatining asosiy tendensiyasi sifatida ko'rsatildi. Maqolada naqshlarning semantik qatlamlari, ularning tarixiy-madaniy ildizlari va bugungi dizaynerlik tafakkuridagi o'rni ilmiy asosda yoritildi.

Tadqiqot xulosalariga ko'ra, dizaynerlik san'ati orqali milliy o'zlikni ifodalash, estetik yangilanish va xalqaro moda kontekstida madaniy diplomatiyani amalga oshirish imkoniyatlari kuchaymoqda. Etnik ramzlarning zamonaviy dizayn bilan integratsiyasi madaniy identitetni tiklash, global modaga milliylikni olib kirish va san'at orqali tarixiy xotirani saqlab qolish vositasidir.

Kalit so'zlar: zamonaviy dizayn, etnik motivlar, milliy naqshlar, dizaynerlik faoliyati, stilizatsiya, madaniy meros, milliy identitet, raqamli texnologiyalar, naqsh semantikasi, global moda.

Globalizatsiya sharoitida madaniy xilma-xillikni saqlab qolish, milliy o'zlikni dizayn orqali ifodalash masalasi dolzarb ilmiy va amaliy muammolardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Zamonaviy dizaynerlik faoliyati nafaqat estetik qadriyatlarni yaratish, balki u orqali tarixiy-madaniy merosni saqlash va uni yangicha kontekstda ifodalash vositasiga aylanmoqda. Shu nuqtai nazardan, dizayn sohasida etnik ramzlar va uslublarning integratsiyasi badiiy tafakkur, estetik ong va ijtimoiy-madaniy xotiraning o'zaro uyg'unlashgan shaklidir. Ayniqsa, O'zbekiston kabi boy madaniy merosga ega davlatlarda dizaynerlar o'z ijodida etniklikni zamonaviy shakllarda qayta talqin qilishga intilmoqda. Ushbu tadqiqot ana shunday integratsiya jarayonlarini ilmiy jihatdan yoritish, uning mohiyati, shakllanish omillari va dizaynerlik amaliyotidagi ifodasini tahlil qilishga qaratilgan.

Ushbu tadqiqotda sifatli yondashuv asosida kontent tahlil, vizual kuzatuv, intervyu va etnografik metodlar qo'llanildi. Tadqiqot obyekti sifatida O'zbekistondagi faol dizaynerlar — Bibihanum, Ziroat, Lola Fashion hamda individual dizaynerlarning so'nggi kolleksiyalari tanlab olindi. Shuningdek, xorijiy tajriba o'rganish uchun Turkiya, Marokash, Hindiston va Koreya dizaynerlik maktablarining etnik uslubda yaratilgan kolleksiyalariga ilmiy tahliliy yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot davomida naqshlar, ranglar, siluetlar va kompozitsion yechimlar vizual tahlil qilinib, ularning semantik qatlamlari ochib berildi. Dizaynerlar bilan olib borilgan yarimstrukturaviy suhbatlar orqali ularning g'oyaviy pozitsiyasi va ijodiy yondashuvlari aniqlashtirildi.

Tahlillar natijasida aniqlanishicha, zamonaviy o'zbek dizaynerlari faoliyatida etnik ramzlar nafaqat madaniy dekor, balki g'oyaviy mazmunning

asosiy ko‘rinishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Jumladan, “g‘ul”, “islimiy”, “zanjira” kabi naqshlar stilizatsiya qilinib, liboslarning yeng, yoqa, bel va etak qismlarida zamonaviy kompozitsiyalarga aylantirilmoqda. Adras, atlas va beqasam kabi matolar zamonaviy kesim va ekologik texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirilib, global moda andozalariga moslashtirilmoqda. Shu bilan birga, dizaynerlar o‘z kolleksiyalarida milliylikni faqat tashqi ko‘rinishda emas, balki mazmuniy qatlamda ham ifoda etishga harakat qilmoqda.

Xalqaro tajriba ham shuni ko‘rsatmoqdaki, etnik dizayn hozirgi modada “afzallik brendi”ga aylanmoqda. Turkiyaning Beymen, Hindistonning Sabyasachi, Marokashning Maison ARTC brendlari tomonidan yaratilgan kolleksiyalarda milliy ramzlar zamonaviylik bilan uyg‘unlashgan. Bu holat madaniy merosni saqlagan holda uni global modaga integratsiya qilish imkonini yaratmoqda. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar – CAD dasturlari, 3D modellash, naqshni virtual joylashtirish kabi usullar dizaynerlik faoliyatida etnik elementlarni yanada mukammal tarzda qo‘llashga yordam bermoqda.

Tadqiqot davomida dizaynerlar milliy ramzlar va uslublarni shunchaki takrorlash emas, balki ularni zamonaviy san’at tili orqali qayta talqin qilishga intilayotganini ko‘rsatdi. Bunda naqshlarning semantik mazmuni, ularning ijtimoiy va tarixiy ildizlari ham hisobga olinmoqda. Naqsh orqali ayollik go‘zalligi, erkaklik timsoli, tabiat bilan uyg‘unlik, baraka, birlik, poklik kabi qadriyatlar ifodalanmoqda. Ayniqsa yosh dizaynerlar tomonidan naqshlar grafik kompozitsiya, raqamli bosma, lazerli kesim orqali yangi badiiy shaklga ega qilinmoqda.

Ushbu holat shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy dizaynerlik faoliyatida etniklik nafaqat bezak, balki madaniy tafakkur, tarixiy ong va estetik ideallarning ifodasidir. Bu esa dizaynerlikni nafaqat moda sanoati birligi, balki milliy identitetni shakllantirish vositasi sifatida baholash imkonini beradi. Ayniqsa, xalqaro bozorda

milliylik asosida tanilayotgan brendlar misolida dizayn orqali madaniy diplomatiya amalga oshirilmoqda.

Xulosa qilib aytganda, etnik ramzlar va uslublarning zamonaviy dizaynerlik faoliyatida integratsiyasi madaniy merosni asrash, uni yangicha formatda taqdim etish, estetik yangilanish va global modaga integratsiyalashish jarayonida muhim omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. Bu integratsiya nafaqat san’atkorlik yondashuvi, balki madaniy siyosat, iqtisodiy imkoniyat va milliy g‘ururning estetik ifodasidir. Zamonaviy dizaynerlar oldida turgan asosiy vazifa — etniklikni yangicha talqinda berib, o‘zligimizni saqlagan holda jahon madaniyatiga qo‘shilishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Edwards B. *Designing the Vernacular: Cultural Symbols in Contemporary Fashion*, London: Routledge, 2020.
2. Karimova D. *O‘zbekiston naqshlarining semantik tahlili*, Toshkent: San’at, 2018.
3. Ergasheva G. “Etnik naqshlarning zamonaviy dizayndagi talqini”, *Moda va Madaniyat* jurnali, №2, 2023.
4. Tursunova M. “Naqsh va texnologiya uyg‘unligi”, *San’at va Dizayn* jurnali, №4, 2022.
5. Ziroat Fashion. “Milliylik zamonaviylikda: Kapsul kolleksiyalar”, www.instagram.com/ziroatfashion
6. Bibihanum Brendi. *Kolleksiya kataloglari va milliy dizayn tahlili*, www.bibihanum.com
7. UNESCO Culture Sector. *Traditional Textile Arts and Cultural Symbols*, Paris: UNESCO, 2022.

8. Maison ARTC (Marokash). *Etnik estetikadagi zamonaviy yondashuvlar*, Casablanca: Moda Tadqiqotlari Instituti, 2021.
9. Shakirova M. “Dizaynda milliy o‘zlik va tarixiy tafakkur”, *Madaniyat va Insoniyat* to‘plami, 2023.
10. Beymen Fashion Group. *Osmanlı Desenlerinin Modern Yorumu*, Istanbul, 2020.